

HİTİT METİNLERİNDE GEÇEN MUNUS^{zintu}hi- ve LÚ^{zinhuri}- GÖREVLİLERİ*

Yasemin ARIKAN

Diğer Eski Önasya kültür kavimlerinde olduğu gibi, kült müziği ve dansı Hitit dünyasında da önemli bir olguydu¹. Boğazköy'de gün ışığına çıkmış dinsel konulu belgeler, Hititler tarafından kutlanan çeşitli bayramlar ve icra edilen ayinlerdeki görevliler arasında, şarkıcılar ve dansçıların önemli bir grubu oluşturduğunu göstermektedir. Büyük bayramların kendilerine özgü şarkıları bulunmaktaydı; bu şarkılar istisnasız dinsel konulu, yani ilahi olup, bazı durumlarda koro halinde de icra ediliyordu. Bunlara bazen müzik aletleri ile eşlik edildiğini de görüyoruz. Şarkı söyleyenler rahip ve rahibeler olduğu gibi, bazen belli şehirlere ait şarkıcılar ya da belli unvanlar ile tanınan görevliler de olabilmekteydi. Son anılan grup daha çok profesyonel mahiyette idi. Bunlar hem şarkı söylüyor, müzik aleti çalıyor hem de yeri geldiğinde dans ediyordu. Bu araştırmada, Hitit metinlerinin kadın ve erkek profesyonel müzisyen mahiyetinde en çok söz ettiği MUNUS^{zintu}hi- ve LÚ^{zinhuri}- görevlileri incelenecektir.

A. MUNUS^{zintu}hi-

1) Kelime hakkında görüşler

MUNUS^{zintu}hi- kelimesinin, aynı ismi taşıyan bir tanrıça ile yakın ilişkisi, modern Hititoloji'nin ilk yıllarından beri bilinmektedir. E. Laroche², tanrıça

* Kısaltmalar için bk. H. G. Güterbock - H. A. Hoffner, Jr., The Hittite Dictionary of the University of Chicago, Chicago (1980 vdd.).

1. S. de Martino, "La danza nella cultura ittita" Eothen 2 (1989).

2. E. Laroche, Rech. (1947) s. 40.

Zintuḫi'yi Wuruṣemu-Taru çiftinin kız torunu, Mezulla'nın da kızı olarak tanıttıktan sonra, Hititçe'de *zintuḫi* ve *zintuḫija* olmak üzere iki çekimin bulunduğu bildirerek, MUNUS.MEŞ_{zintuḫieš}'e "femmes de Zintuḫi" (=Zintuḫi'nin kadınları), *zintuḫi*'ye "petite fille" (=kız torun), aynı eserin 42. sayfasında ise *zintu(hi)*'ye "petit-fils" (=erkek torun) anlamını vermektedir. Kendisi, *zintu*'nun Hititçe karşılığını da *hanzašša* olarak kabul etmektedir. A. Goetze³, SAL_{zintuḫi}'nin sumerogram karşılığının MUNUSŠİR olduğunu bildirmektedir. J. Friedrich⁴, MUNUS_{zintuḫi}'ye "Sängerin(?)" anlamını vermekte ve ideogram karşılığının da, A. Goetze'yi referans vererek MUNUSŠİR olabileceğini bildirmekte, aynı eserin 292. sayfasında MUNUSŠİR'in Hititçe karşılığına çok şüpheli olarak MUNUS_{zintuḫi}-?? demektedir. A. Kammenhuber⁵, tanrıça Zintuḫi'ye "Enkelin" (=kız torun) (Wurunṣemu "Arinna'nın güneş tanrıçası" ve Taru "Fırtına tanrısı"nın kız torunu), MUNUS_{zintuḫi}'ye de tanrıça Zintuḫi'nin rahibesi anlamlarını vermekte ve bu rahibenin istisnasız olarak Protohattice-Hititçe metinlerde işlevinin bulunduğu söylemektedir. Yine aynı otorite⁶ Hattice *zintuḫi* "Enkelin" görüşünü kabul etmek istemektedir. Daha sonra, E. Laroche⁷, tanrıça Zintuḫi için "petite-fille" fikrini tekrarlamakta, KUB IX 3 I 13 ve KBo X 27 III 15, V 31 paralel metinlerine göre MUNUS.MEŞ_{zintuḫijaš} = MUNUS.MEŞKI.SIKIL "vierges" (=bakire, kız) eşitliğini ileri sürmektedir. J. Friedrich de bu görüş doğrultusunda⁸ MUNUS_{zintuḫi}'yi "Mädchen" anlamında kabul ederek bunun ideogram karşılığını da MUNUSKI.SIKIL olarak görüp Protohattice *zintuḫi*'nin "Enkelin" anlamına geldiğini bildirir. Aynı eserin 41. sayfasında da MUNUSKI.SIKIL "Mädchen"ın fonetik okunuşu olarak MUNUS_{zintuḫi}- ve-rilmektedir. Bunu izleyen yıllarda, E. Laroche'un⁹ tanrıça Zintuḫi'nin, Fırtına tanrısı Taru ve Wuruṣemu'nun kız torunları "petite-fille" *zintu*'nun

3. A. Goetze, JCS 1 (1947) s. 88 ve d.n.5.

4. J. Friedrich, HW (1952) s. 262.

5. A. Kammenhuber, MSS 14 (1959) s. 74.

6. A. Kammenhuber, RHA 20 Fas. 70 (1962) s. 15.

7. E. Laroche, OLZ 1962 stl. 30.

8. J. Friedrich, HW 3. Erg. (1966) s. 38, 41.

9. E. Laroche, RHA 42 (1966) s. 168.

da “petit-fils” olduğu fikrini tekrarladığını görüyoruz. A. Kammenhuber¹⁰, E. Laroche’un yukarıda sayılan eserlerinde Hattice *zintuḫi* kelimesi için ileri sürdüğü “Jungfrau” (=bakire, kız) anlamına karşı ilk şüpheleri dile getirerek, haklı şekilde şimdiye kadar Hattice metinlerde *zintuḫi* (veya **zintuḫ*) şeklinde bir kelimenin belirmediğine işaret etmektedir. Onun fikrine göre tanrıça *Zintuḫi*- ve *zintuḫi(ia)*- kadınlarının isimleri Hititçe’ye Hattice’den aktarılmış olabilir, ancak Hititler bu kelimeyi *zintuḫiia* şeklinde yazarak cinsini commune yapmışlardır. Kendisi, Hattice’deki eril kelime *katte* “kral” ile dişil *kattaḫ* “kraliçe” arasındaki ilişkiye dayanılarak düşünülen cinsiyet farkının (yani *-ḫ* dişil işaret) *zintu* ile **zintuḫ* arasında da olabileceği savına karşı çıkmaktadır. Çünkü LÜ_{ki-i-lu-uh} meslek adının da gösterdiği gibi, Hattice’de *-ḫ* ile biten eril kelimeler de mevcuttur. F. Pecchioli Daddi¹¹, MUNUS_{zintuḫi}- kelimesinin geçtiği metinleri vermekte, ancak bunun için herhangi bir görüş bildirmemektedir. J. Tischler¹², MUNUS_{zintuḫi}-’ye “eine Funktionärin, Art Sängerin; Mädchen?”, E. Neu¹³, “Mädchen” ve I. Singer¹⁴, “girl, virgin” karşılıklarını vermektedirler. C. Girbal¹⁵, Hattice *-ḫ* suffixli feminin yapım kabulü ile *zintuḫ*’a “Enkelin” demektir. F. Pecchioli Daddi¹⁶, *zintuḫ(i)*’yi “Nipote” (f.) (nomme della dea “nipote” die Taru e Wuruşemu), **zintu*’yu da “nipote” (m.) olarak açıklamaktadır. L. Jian¹⁷ konuya ithaf ettiği makalesinde, *zintuḫi*- kadınlarının Hattili ve Hatti şehirlerinden seçildikleri, resmi Hitit bayramlarında profesyonel şarkıcı olarak görev yaptıkları ve dini ayinlerde önemli bir pozisyonda buldukları sonucuna varmaktadır. Aynı kişi, MUNUSKI.SIKIL görevlilerini de inceledikten sonra, bunların da Hatti kökenli olduklarını, ancak sadece yöresel Hitit bayramlarında şarkı söylediklerini belirtmekte ve MUNUS_{zintuḫi}’nin Sumerce karşılığının MUNUSKI.SIKIL olamayacağı sonucuna varmaktadır.

10. A. Kammenhuber, HbOr, Abteilung I, Band 2, erster und zweiter Abschnitt, Lfg.2, Leiden-Köln (1969) s. 460.

11. F. Pecchioli Daddi, Mestieri (1982) s. 401 vdd.

12. J. Tischler, HDW (1982) s. 110.

13. E. Neu, StBoT 26 (1983) s. 220

14. I. Singer, StBoT 28 (1984) s. 182.

15. C. Girbal, Beiträge zur Grammatik des Hattischen, Frankfurt am Main-Bern-New York (1986) s. 157, 168.

16. F. Pecchioli Daddi, FsAlp (1992) s. 97.

17. L. Jian, JAC 9 (1994) “Hittite Woman Singers: MUNUS_{zintuḫi} and MUNUSKI.SIKIL” s. 82-94.

Yukarıda verilen literatürde de izlenen kararsızlık nedeni ile, Hititçe'ye Hattice'den aktarılmış *zintuḫi(ja)*- kelimesi üzerinde burada biraz daha durmak yararlı olacaktır. Tanrıça Zintuḫi'nin¹⁸, Arinna'nın güneş tanrıçası Wuru(n)ṣemu ile Fırtına tanrısı Taru'nun kız torunu olduğu kesindir¹⁹. E. Laroche²⁰, Hattice-Hititçe çift dilli dua metni KUB XXIV 14'ün (IV 15-16, 24-25) Hattice sütununda sırasıyla *li-e-pí-i-nu li-e-pa-zi-zi-in-tu* kelimelerinin geçtiğini, bunların Hititçe sütundaki karşılıkları olarak beliren DUMUMEŠ ÉRINMEŠ'in kesinlikle yanlış olduğunu belirtir. Zira E. Forrer, zamanında KUB I 17 VI 13-15'de LUGAL (veya MUNUS.LUGAL), DUMUMEŠ, ÉRINMEŠ, KUR-ZU "kral (veya kraliçe), çocuklar(ı), askerler(i), ülkesi" sayılış sırasına dayanarak, askerler için geçen Hattice kelimenin *wakku* olduğunu göstermiştir. Bundan yola çıkan E. Laroche'a göre, KUB XXIV 14 IV 15-16'daki *lepinu lepazizintu*'nun karşılığı daha çok DUMUMEŠ-ŠU DUMU.DUMUMEŠ-ŠU olacaktır. E. Laroche, Hattice *lepazizintu*'yu *lepazi-zintu* şeklinde analiz ederek, Hattice *zintu* "grandchild" (torun) kelimesinin kazanılabileceğini bildirmektedir. Onun fikrine göre, bu kelime Taru ve Wuruṣemu'nun "kız torunları" *Zintuḫi*'nin isminde de belirmektedir (yani **zintu-* + dişil sonek *-ḫ* ile).

KUB XXIV 14²¹ metnine baktığımızda:

Hattice sütun

IV 15a *le-e-i-pí-i-nu pa-la-a*

16a *le-e-pa-zi-zi-in-tu*

17a [*i*]n-ta-a te-eš-ua²²)-ú

18. Bk. E. Laroche, Rech. (1947) s.40, 42 ve B.H.L. van Gessel, Onomasticon of the Hittite Pantheon, Part I. (HbOr Erste Abt., Bd.33), Leiden-New York-Köln (1998) s. 585-587.

19. L. Jian, JAC 9 (1994) s. 82'de olduğu gibi tanrıça Zintuḫi, Kataḫzapuri'nin torunu değildir. Bu konuda bk. KUB XXI 27 + 676/v ay.III 43'-47' ve ay.IV 1'-12': metin çalışması için bk. D. Sürenhagen, AoF 8 (1981) s.83-168.

20. E. Laroche, JCS 1 (1947) s. 199 vd.

21. Transkripsiyon için bk. E. Laroche, JKF 1 (1950-51) s. 175; C. Girbal, Beiträge zur Grammatik des Hattischen, Frankfurt am Main-Bern-New York (1986) s. 102-103, 105 ve G. Beckman, BiOr 46 (1989) s. 671; E. Neu, ZA 81 (1991) s. 163.

22. B nüshası KUB XXVIII 78 IV 8: *-pu-*.

Hititçe sütun

15b DUMUMEŠ-ŠU QA-TAM-M[A

16b a-ša-an-du na-at-k[án

17b pí-di du-ua-an du-ua-an-na

18b le-e ni-ni<ik>-ta-ri

Hattice sütun

24a [l]e-e-i-pí-i-nu

25a le-e-pa-zi-zi-in-tu

Hititçe sütun

23b DUMUMEŠ-ŠU ÉRINMEŠ UZUGÉŠPU

24b MUŠENĤI.A KA₅.AĤI.A

25b QA-TAM-MA a-da-an-du

Hattice sütun 15a'daki *le-e-pí-i-nu* kelimesinin analizini yapacak olursak; *le-* iyelik öneki²³ "onun", *pinu*²⁴ "oğul, çocuk" anlamındadır, böylece *le-e-pí-i-nu* "onun oğul(lar)ı" şeklinde tercüme edilir. Nitekim bunun Hititçe sütündeki karşılığı DUMUMEŠ-ŠU'dur. 25a'daki *le-e-pa-zi-zi-in-tu*'nun analizi ise kesin değildir. Bu, hem *le=pa=zi=zintu* hem de *le=pa=zizintu* şeklinde yapılabilir. *p/(w)a-*'nin çoğul önek olduğu bilinse de²⁵, takibi elemanın kesin *zintu* ya da *zizintu* şeklinde kabulü için bir delil mevcut değildir. Böylece Hattice'de bellibaşlı bir **zintu-* kelimesinin varlığı şüphelidir. Diğer taraftan, 25a'daki *le-e-pa-zi-zi-in-tu*'nun Hititçe sütündeki karşılığı ÉRINMEŠ UZUGÉŠPU²⁶'dur ve bunun da "torun" kavramı ile ilişkiye geçirilmesi güç gözükmemektedir.

23. A. Kammenhuber, HbOr, Abteilung 1, Band 2, erster und zweiter Abschnitt, Lfg. 2, Leiden-Köln (1969) s. 463, 466; P. Taracha, AoF 15 (1988) s.63.

24. Bk. E. Laroche, JCS 1 (1947) s. 199.

25. Bk. H. -S. Schuster, HHB (1974) s. 79 vd. (diğer bibliyografya ile birlikte).

26. ÉRINMEŠ UZUGÉŠPU için bk. F. Sommer, AU (1932) s. 180-181, 390; P. Taracha, AoF 15 (1988) s. 63 vc d.n.27.

Bu kelime, KUB XXIV 14 IV 6a'da da u_a -zi-zi-in-tu¹-uk(-)[şeklinde geçmektedir, ancak bu satırların karşılığı olan Hititçe sütun kırıktır. Hattice'de *zintu- kelimesinin varlığı konusunda yukarıda belirttiğimiz şüphe yanında, şimdiye kadar *zintuḫ formunun belirttiği tek bir belgenin bulunmadığına da işaret etmek isteriz.

2) Bayram metinlerinde MUNUS_{zintuḫi}-

a. KI.LAM bayramında MUNUS_{zintuḫi}-

Hititlerin en büyük bayramlarından biri olan ve sonbaharda kutlanan “pazar yeri bayramı” anlamına gelen KI.LAM bayramında yer alan görevliler arasında MUNUS_{zintuḫi}- de bulunmaktadır. Bu bayrama ait KBo XXX 16 metninde, Hitit kralı bizzat bayrama katıldığında, KAR.KID kadınları (tapınak fahişeleri) ile NIN.DINGIR rahibesinin de bulunduğu yerde, zintuḫi- kadınları şarkı söylemektedirler. Metin şöyledir:

KBo XXX 16 Ay.^{?27}

5' ma-a-an-kán LUGAL- μ š I-NA EZEN KI.LAM p[a-iz-zi (?)
 6' nu-za-kán ta-x-x-x-ia-aš ḫar-ša-na-a[l-li-
 7' MUNUS.MEŠKAR.KID-ia IT-TI NIN.DINGIR A-NA [
 8' nu MUNUS.MEŠzi-in-tu-u-ḫe-e-eš ki-iš-ša-an [SİR^{RU}

5' Kral KI.LAM bayramına gi[ttiği] zaman [

6' ve ...'nın çelen[gi

7' tapınak fahişeleri de NIN.DINGIR rahibeleri ile beraber [...]ye/ya[

8' ve zintuḫi- kadınları şöyle [şarkı söylerler.

KI.LAM “pazar yeri”ni anan bir fragmanda, zintuḫi- kadınlarının KI.LAM şarkısını söyledikleri belirtilmektedir ki, bu herhalde aynı adlı bayram ile ilgili olacaktır:

27. Transkripsiyon için bk. I. Singer, StBoT 28 (1984) s. 98.

KUB XXX 68 Öy.²⁸

5' [DUB.x.KAM^{HLA} *ma-a-an(?)* MUNUS.MEŠ_z]*i-in-tu-ḫe-eš ŠA KILAM SİR^{HLA}* []
 6' *-[x-eš-ša LÚ^{MES} ud-da-na-aš iš-ḫe-e-eš ku-i[š*]
 7' *me-]mi-iš-ki-iz-zi*

5' [x.tablet: Eğer z]*intuḫi-* [kadınları] KI.LAM (bayramın) şarkılarını []
 6'] ... "sözün beyleri" — ki [o
 7' söyler.

KI.LAM bayramın ikinci gününde, *zintuḫi-* kadınları, kralın ve NIN.DINGİR rahibesinin hazır bulunduğu törende, Hattice *luwāiu imune* şarkısını söylemektedirler. Metin şöyledir:

KBo XX 5 + Ay.¹ III²⁹

7' [(LÚ^{MES})]x LUGAL-*i* NIN.DINGIR-*ia* GAL^{HLA} *pí-ia-an-zi*
 8' (MUNUS.MEŠ)*zi-in]-tu-ḫe-eš lu-ú-ua-a-i-u i-mu-ne SİR^{RU}*

7' [... adamları]x krala ve NIN.DINGİR rahibesine kadehleri verirler.
 8' *zin]tuḫi-* [kadınları] *luwāiu imune* şarkısını söylerler.

Yine KI.LAM bayramına ait KBo XXX 17 metninde, *zintuḫi-* kadınların şarkı icra etmeleri şöyle tasvir edilmektedir:

KBo XXX 17 sağ sütun³⁰

10' *QA-TAM-MA tar-ku-ua-an-zi* MUNUS^{MES} []
 11' NINDA_{ua-ki-eš-šar} Sİ[?] *ḫar-zi* 1 LÚ[]
 12' MUNUS.MEŠ_{zi-in-tu-ḫe-e-eš ki-i[š-ša-an} SİR^{RU}]

28. Transkripsiyon için bk. I. Singer, StBoT 27 (1983) s. 37 ve d.n.f.

29. Transkripsiyon için bk. E. Neu, StBot 25 (1980) s. 34; I. Singer, StBoT 28 (1984) s. 36; S. de Martino, Eothen 2 (1989) s. 65.

30. Transkripsiyon için bk. I. Singer, StBoT 28 (1984) s. 100.

- 10' Aynı şekilde dans ederler. Kadınlar/ı [
 11' boynuz (şeklinde ?) tadımlık ekmek (= ay çöreği ?) tutar. Bir adam [
 12' *zintuhi*- kadınları şö[yle şarkı söylerler.]

KILAM bayramın üçüncü gününü tasvir eden ve yukarıdaki metne benzer IBoT II 29'da, kralın da katıldığı törende *zintuhi*- kadınları şarkı söylemektedirler:

IBoT II 29 Öy.³¹

- x+1 [] I-NA UD III^{KAM} m[a-a-an (?)
 2' [] QA-TAM-MA tar-ku-u[a-an-zi
 3' [] ki-i-ma-aš-ša-an [
 4' [] NINDA_{ya}-ge-eš-ša[r
 5' [] MUNUS.MEŠ_{zi-in}-[tu-u-*hi*-e-eš ki-iš-ša-an SİR^{RU}]

- x+1 [] Üçüncü günde e[ğer
 2' [] Aynı şekilde dans ede[r]ler.
 3' [] Fakat bunları [...] üzerine [
 4' [] tadımlık ekmek [
 5' [] *zin*[*tuhi*-] kadınları [şöyle şarkı söylerler.]

Adı geçen bayrama ait ve Hattice rezitasyonlar içeren KUB XLVIII 22 (3') MUNUS.MEŠ_{zi-in-tu-(u)-*hi*-e-eš}³² “*zintuhi*- kadınları” anılmaktadır. Aynı metin grubuna dahil KBo XXX 8 (Dupl. Bo 5423) sol sü. (17'), (18') satırlarda oldukça kırık bir kontekste [*zintu*]*hi*?- kadınları ile z[in^huri]?- adamları beraberce geçmektedir³³.

31. Transkripsiyon için bk. I. Singer, StBoT 28 (1984) s. 99.

32. Bk. C. Kühne, ZA 70 (1980) s. 100.

33. Bu konuda bk. I. Singer, StBoT 28 (1984) s. 27 ve d.n.7.

b. Teteşhapi bayramında MUNUS_{zintuḫi-}

Diğer önemli bir Hitit festivali olan Hatti kökenli Teteşhapi bayramını içeren NIN.DINGİR / Teteşhapi metin kompleksinde iletilen şarkılar da genellikle *zintuḫi-* kadınları tarafından söylenmektedir. KBo X 27 metni bize, NIN.DINGİR rahibesi tarafından yönetilen bu bayram hakkında oldukça ayrıntılı bilgiler vermektedir. Metinde NIN.DINGİR rahibesinin kutsal *kurša-* evine giderek tanrıça Kantipuitti'yi onurlandırması ve bu arada *zintuḫi-* kadınlarının da yer aldığı müzisyenler grubunun icraları tasvir edilmektedir:

KBo X 27 Öy.III

- 10' NIN.DINGİR-*ma ša-ra-a I-NA É* KU[š_{kur-š}]a-aš
 11' *pa-iz-zi pí-ra-an* ^DKán-ti-pu-*it-ti-ia-aš*
 12' KUŠ_{kur-ša-aš} *i-ia-at-ta*
 13' LÚ.MEŠ_{ha-a-pí-e-eš} *ú-nu-u-an-t[e-eš]*
 14' *i-ia-an-ta* LÚ.MEŠ URU_{A-nu-nu-u} [SÌR]^{RU}
 15' [MU]NUS.MEŠ_{zi-in-tu-hi-ia-aš} EGİR-Š[U SÌR]^{RU}
 16' [MU]NUS.MEŠ_{ar-kam-mi-ia-li-eš} GIŠ_{ar-kam-mi}
 17' [g]al-gal-tu-u-ri GUL-aḫ-ha-an-ni-eš-kán-zi

-
- 10' NIN.DINGİR rahibesi yukarıya [*kurš*]a- evine
 11' gider. Tanrıça Kantipuitti'nin³⁴⁾
 12' av torbası önünde yürür.
 13' Süslenm[iş] *hapi(ia)*- adamları
 14' yürürler. Anunu^u'lı adamlar [şarkı] söylerler.
 15' On[un] arkasından *zintuḫi(ia)*- [ka]dınları [şarkı] söylerler.
 16' Tamburcu [ka]dınlar tamburu
 17' (ve) [h]arp'i vurarak çalarlar.
-

34. F. Pecchioli Daddi, FsAlp (1992) s. 107: -(i)t feminen ekidir.

Aynı metnin V. sütun 29'-33'. satırları arasında da aynı tarzdeki kutlamayı görmekteyiz. *zintuḫi*- kadınları, NIN.DINGIR rahibesi *ḫapi(ja)*-adamları, Anunuwa'lı adamlar ve tamburcu kadınlarla birlikte bayramda yer almakta ve şarkı söylemektedirler.

Yine aynı bayrama ait bir metinde *zintuḫi*- kadınları Hattice *ililuwāiia* *ililuwāiia* şarkısını söylemektedirler. Bu esnada, bayramı yöneten NIN.DINGIR rahibesinin karşısında, bir fakir (adam) kızı da dans etmektedir. Törende, saraylı asilzadeler ve asa adamı da bulunmaktadır:

KBo XXV 48 Ay.III³⁵

4' [n]u [n]am-ma MUNUS.MEŠ^zi-in-tu-ḫe-[eš]
 5' ḫa-at-ti-li SİR^{RU} i-li-lu-ua-a-i[-ia]
 6' i-li-lu-ua-a-i-ia DUMU.MUNUS LŪMÁŠDA [
 7' NIN.DINGIR-aš me-na-aḫ-ḫa-an-da tar-ku¹-z[i]
 8' NIN.DINGIR-an DUMU^{MEŠ}.É.GAL ḫar-kán-zi D[UMU.MUNUS LŪMÁŠDA
 9' LŪ^{GIŠ}GIDRU ḫar-zi na-aš-ta nam-ma [pa-ra-a
 10' ḫi-i-la pa-a-an-[zi]

4' [S]onra *zintuḫi*- kadınları
 5' Hattice şarkı söylerler: *ililuwāiia*[ia]
 6' *ililuwāiia*. Bir fakir (adam) kızı [
 7' NIN.DINGIR rahibesinin karşısında dans e[der.]
 8' NIN.DINGIR rahibesini saraylı asilzadeler tutarlar. [Fakir (adam) kız]ını (ise)
 9' asa adamı tutar. Sonra [
 10' avluya [doğru] ilerler[er].

Aynı bayram dahilinde *zintuḫi*- kadınlarının yine şarkı söylediği ve NIN.DINGIR rahibesi, asa adamı ve *ḫapi(ja)*- adamları ile beraber belirttiği diğer metin KBo XXV 46'dır. Burada, söylenen şarkıyı takiben asa adamı NIN.DINGIR rahibesinin önünde koşmakta, bu sırada *ḫapi(ja)*- adamları Hattice *ḫū impū* diye bağırırmaktadırlar. Metinde bu olay şöyle tasvir edilmektedir:

35. Transkripsiyon için bk. F. Pecchioli Daddi, *Hethitica VIII* (1987) s. 368 d.n.87.

KBo XXV 46 (Dupl. KBo XXV 145)³⁶

8' MUNUS.MEŠ_{zi-in-tu-ḫe-eš} SİR^{RU} L[Ú G]IŠGIDRU-aš NIN.DINGIR-ri *pi-ra-a*[n
ḫu-ua-a-i]

9' [L]Ü.MEŠ_{ḫa-a-pe-eš} ḫu-u-u i-im-pu[-u] *ḫal-zi-iš-ša-an-z*[i]

10' [i]ák-kán *ḫa-aš-ša-an* 1-ŠU [ḫ]u-i-an-z[i]

8' *zintuḫi-* kadınları şarkı söylerler. Asa ada[mı], NIN.DINGIR rahibesinin önünd[e
koşar].

9' *ḫapi(ia)-* [a]damları *ḫū imp[ū]* (diye) bağırırla[r].

10' [S]onra ocağı bir kez koşup [d]olaşırla[r].

NIN.DINGIR / Teteşḫapi bayram kutlamalarında söz konusu kadın şarkıcılar ile ilgili daha değişik bir enstantane, *zintuḫi-* kadınlarının GAL MUNUS.MEŠ_{zintuḫeš} “*zintuḫi-* kadınlarının başı” liderliğinde koro halinde Hattice şarkı söylemeleridir:

KUB XX 17 + KUB XI 32 Öy. II³⁷

1 GAL MUNUS.MEŠ_{zi-in-tu-ḫi-ia-aš-ma}

2 *ki-iš-ša-an* SİR^{RU} ma-a-i-ia-aš-ta

3 ma-a-i-ia-aš-ta mi-el-lu-ua-i-ia

4 *a-pe-e-ma-as-ši kat-ta-an*

5 QA-TAM-MA-pát ar-ku-ua-an-zi

1 *zintuḫi(ia)-* kadınlarının başı

2 şöyle şarkı söyler: *māiiašta*

3 *māiiašta mielluuaia.*

4 Onlar da onun arkasından

5 aynı şekilde şarkıyı tekrarlarlar.

36. Metin çalışması ve bibliyografya için bk. J. Klinger, StBoT 37 (1996) s. 228 ve d.n.402.

37. Transkripsiyon için bk. J. Klinger, StBoT 37 (1996) s. 279 vdd.

zintuḫi- kadınların başı Hattice *māijašta māijašta mielluwaija* şarkısını söylemekte, diğer koro elemanları da bunu aynen tekrarlamaktadır. Buna benzer, şefli ve koro halinde müzik icraları aynı metnin III. sütun ilk paragrafında da vardır. Burada, *zintuḫi-* kadınları Hattice *talāja talājata* şarkısını söylemekte, takip eden paragrafta ise yine *zintuḫi-* kadınlarının başı Hattice *emamurišta iḡanni wurella* şarkısını söylemekte, bu da diğer koro elemanları tarafından aynen tekrarlanmaktadır:

Öy.III

14 MUNUS.MEŠ^z*zi-in-tu-ḫi-ia-aš-ma-aš-ši*

15 EGIR-*pa-an ki-i SİR SİR^{RU}*

16 ta-la-a-*ia ta-la-a-ia-ta*

17 a-*pé-e-ma-aš-ši kat-ta-an*

18 QA-TAM-MA-*pát ar-ku-ua-an-zi*

19 nu nam-ma GAL MUNUS.MEŠ^z*ze-en-tu-ḫi-ia-aš*

20 ḫal-za-i e-ma-mu-ri-iš-ta

21 i-*ia-an-ni uu_u-re-el-la*

22 a-*pé-e-ma-aš-ši kat-ta-an*

23 QA-TAM-MA-*pát ar-ku-ua-an-zi*

14 Onun arkasından *zintuḫi(ia)-* kadınları da

15 bu şarkıyı söylerler:

16 *talāja talājata.*

17 Onlar da onun arkasından

18 şarkıyı aynı şekilde tekrarlarlar.

19 Sonra *zentuḫi(ia)-* kadınlarının başı

20 bağırır: *emamurišta*

21 *iḡanni wurella.*

22 Onlar da onun arkasından

23 aynı şekilde tekrarlarlar.

Aynı metnin ay. IV. sütununda da bayramın yöneticisi olan NIN.DINGIR rahibesi ormana gitmekte, bu sırada *zintuḫi-* kadınları yine *talāja talājata* şarkısını söylemektedirler:

9 *nu I-NA GIŠTIR GIŠu-ḫu-ru-uš-ša*

10 *pa-iz-zi*

11 *MUNUS.MEŠzi-in-tu-ḫi-ia-aš-ma-aš-ši*

12 *EGIR-pa-an nam-ma-pát*

13 *ta-la-a-ja ta-la-a-ja-ta*

14 *iš-ḫa-mi-iš-kán-zi*

9 (NIN.DINGIR rahibesi) ormana *uḫurus³⁸*) bitkisine

10 gider.

11 Onun arkasından *zintuḫi(ia)-* kadınları

12 tekrar

13 *talāja talājata*

14 şarkısını söylerler.

NIN.DINGIR / Teteşhapi bayram kutlaması esnasında *zintuḫi-* kadınlarının koro halinde şarkı söyleme enstantanesi hakkındaki son örnek, *zintuḫi-* kadınlarının yerlerini alması, muhtemelen *zintuḫi-* kadınlarının başının, sıra ile Hattice önce *ulīwa ulin*, sonra *teuḫaras^{ku?}-x-*], daha sonra *taštemū uliwālinā taštemū* ve nihayet *lamā ziuḫallināja* diye bağırması ve *zintuḫi-* kadınlarının da bu nidaları her defasında onun arkasından tekrarlamalarıdır:

38. Bk. H. Ertem, Flora (1974) s. 168.

KBo XX 26 + KBo XXV 34 Öy.³⁹

- 13' MUNUS.MEŞ^{zi-in-t}]u-he-eş A-ŞAR-ŞU-NU ap-pa-an-zi [t]e ti-en-zi ta
ki-iş-ş[a-an
14' [Sİ]R^{RU} [I-aş h]al-za-a-i ú-li-i-ua-a ú-li-in a-pé-e-ma-aş-şe QA-TAM-MA-[pát
15' ar-ku-ua-an-zi a-pa-a-şa nam-ma ki-iş-şa-an hal-za-a-i te-ú-ja-ra-aş?-ku?-x(-)⁴⁰[
16' [t]a-aş-te-mu-ú ú-li-ua-a-li-na-a ta-aş-te-mu-ú a-pé-e-ma-aş-şe QA-TAM-M[A-pát
17' ar-ku-an-zi nam-ma hal-za-a-i la-ma-a zi-ú-i-ja-al-li-na-a-ja a-pé-e-ma[-aş-şe

- 13' zint]u^{hi}- kadınları yerlerini alırlar [v]e (oraya) geçerler. Şöy[le]
14' [şar]kı söylerler: [Biris] (=koro başı ?) b]ağırır: uli^ua ulin. Onlar da onun
(arkasından) aynı şekilde
15' tekrarlarlar. O tekrar şöyle bağırır: teui^{aras}?ku?-x [
16' [t]aştemü uli^uālinā taštemü. Onlar da onun (arkasından) aynı şekil[de
17' tekrarlarlar. (O) tekrar bağırır: lamā ziui^{allinā}ja. Onlar da [onun (arkasından) aynı
şekilde tekrarlarlar.]

Teteşhapi bayramına ait IBoT II 43 metni ile buna duplikat olduğu tarafımızdan saptanan KBo XXI 102 metninde zintu^{hi}- kadınları şarkı söylemektedirler. Metin şöyledir:

IBoT II 43 (Dupl. KBo XXI 102) Öy.II

- 8' a-ku-u]a-an-zi⁴¹) pí-an-zi ma-a-an-ş[(i-iş-)şa-an
9' (x-zi)] nu-uş-şi GESTIN-an pí-an-zi [(x)
10'] x MUNUS.MEŞ^{zi-in-tu}42)-hi-ia-aş SİR^R[(U)

- 8' içe]cek verirler. ...vaktaki ona ... [
9'] Ona şarabı verirler. [
10'] ... zintu^{hi}(ia)- kadınları şarkı söylerle[r.

39. Transkripsiyon için bk. E. Neu, StBoT 25 (1980) s. 89.

40. Okunuşu kesin olmayan kelime için ayrıca bk. E. Neu, StBoT 25 (1980) s. 89 ve d.n.306.

41. a-ku-u]a-an-zi Inf. I yerine, duplikat metin KBo 102 8' de a-ku-an-na Inf.II kullanılmıştır.

42. KBo XXI 102 10' -du-.

Teteşhapi bayram kutlamaları esnasında *zintuḫi-* kadınlarının (Hattice) şarkı söyleme görevi dışında yaptıkları diğer işlevler de metinlerde tasvir edilmektedir. Bu görevliler ile ilgili değişik enstantaneler arasında, KUB XXV 51 numaralı metinde, NIN.DINGIR rahibesi *arzana-* evine girerken, *zintuḫi-* kadınlarının tapınağa gitmeleri vardır. Metin şöyledir:

KUB XXV 51 (Dupl. KUB XLVIII 17) Ay.IV

8' *nu-kán* NIN.DINGIR ^É*ar-za-na-aš*
 9' *an-da pa-iz-zi* MUNUS.MEŠ^{zi-in-tu-ḫe-e[-eš]}
 10' EGIR-*pa I-NA* É.DINGIR^{LIM} *pa-a-an-z[i]*

8' NIN.DINGIR rahibesi *arzana-* evine
 9' girer. *zintuḫi-* kadınları
 10' tapınağa geri giderle[r].

Saraylı asilzedeler, tanrıça Teteşhapi'nin rahibi ve *şerhala-* adamının yer aldığı töreni anlatan diğer bir metinde, bir görevli —muhtemelen *şerhala-* adamı— *zintuḫi-* kadınlarına doğru koşar vaziyette tasvir edilmektedir:

KBo XIX 163 Ay.IV⁴³

1 [DUM]UMÉŠ.É[.GAL] GAL x [-t]a-a[n-
 2 [L]ÚSANGA ^D*Te-te-eš-ḫa-p[i(-)] x-x*
 3 LÚ^{še-e-er-ḫa-la-aš} ar[-ta še-er]-ḫa[-an[?] ḫar-zi]
 4 *na-pa pu-u-ri-ú-uš a-an-aš-ki-iz-zi* [
 5 A-NA MUNUS.MEŠ^{zi-in<-tu>-ḫi-ia-aš} *še-er ḫu-ia-an-za* [
 6 *na-aš e-eš-zi-pát na-at-ta-[š]a-pa a-ra-a[-i[?]*

1 Sa[ray]lı asilzedeler, ... başı, ... [] ... [
 2 Tanrıça Teteşhap[i'nin] rahibi [] ...

43. Ay.IV 3-4. satırlar için krş. F. Pecchioli Daddi, Hethitica VIII (1987) s. 365 d.n.50.

3 *šerħala*-⁴⁴) adamı du[rur. *šer*]ħa-⁴⁵)'[y1 tutar].

4 Dudakları(nı) siler. [

5 *zintuħi*(*ia*)- kadınlarına doğru koşar durumdadır. [

6 O oturur ve sonra kalkma[z²].

NIN.DINGIR / Teteşhapi metin grubuna ait KUB LVI 46 + KUB XLIII 48 metninde ise, *ħapi*(*ia*)- adamları, rahip ve *zintuħi*- kadınlarının geldikleri; bir *zintuħi*- kadınının *anu*-’yu kaldırılmış vaziyette tuttuğu ve kumaştan iç eteğini tapmak fahişelerine verdiği; bu sırada bir erkek çocuk, bir kız çocuk ve *palwatalla*- adamlarının gelip yerlerini aldıkları tasvir edilmektedir:

KUB LVI 46 + KUB XLIII 48 Öy.I⁴⁶

22' LÚ.MEŠħa-q-pé-ē-[eš (LÚSANG)]A⁴⁷)-eš

23' Ū MUNUS.MEŠzi-[in-tu-ħe-e-e]š ú-en-zi

24' I MUNUSzi<in>-tu-ħi-i[ā-aš] q-nu qar-pa-an

25' ħar-zi GAD-i⁴⁸) ga-[lu]-up-pa-an

26' MUNUS.MEŠKAR.KID pí-a[n-z]i 1 DUMU.NITA 1 DUM[(U.MU)]NUS⁴⁹)

27' pal-ua-tal-le-e-eš ú-en-zi

28' pé-e-da-aš-mi-īt ap-pa-an-zi

29' [(t)]e⁵⁰) ti-en-zi

22' *ħapi*(*ia*)- adamlar[ın rahi]p

23' ve zi[ntuħi-] kadınları gelirler.

24' Bir *zintuħi*(*ia*)- kadını *anu*-⁵¹)yu kaldırılmış vaziyette

44. LÚ*šerħala*- “*šerħa*-’yı tutan adam”; ayrıca bk. F. Pecchioli Daddi, Mestieri (1982) s. 260; E. Neu, StBoT 26 (1983) s. 165 d.n.484.

45. *šerħali*- için bk. H. A. Hoffner, Jr., AlHeth. (1974) s. 20 vd.; E. Neu, StBoT 26 (1983) s. 165 ve d.n.484 “Reinigungssubstanz(?)”; F. Pecchioli Daddi, Hethitica VIII (1987) s. 365 d.n.49. Bize göre *šerħa*- “ağzın silindiği bir kumaş, havlu?” olmalıdır.

46. Transkripsiyon için bk. F. Pecchioli Daddi, OA 26 (1987) s. 39.

47. Tamamlama için bk. benzer pasaj KBo XXV 31 II 3’.

48. Kelimenin okunuşu için bk. F. Pecchioli Daddi, OA 26 (1987) s. 44.

49. Tamamlama için bk. benzer pasaj KBo XXV 31 II 5’.

50. Tamamlama için bk. benzer pasaj KBo XXV 31 II 6’.

51. *anu*- için bk. J. Friedrich - A. Kammenhuber, HW² Lfg.2 (1977) s. 124 ve F. Pecchioli Daddi, OA 26 (1987) s. 43-44.

25' tutar. Kumaş iç eteğini⁵²)

26' tapınak fahişelerine ver[irle]r. Bir erkek çocuk, bir k[ız] çocu[k]

27' (ve) *paluatalla*- adamları gelirler,

28' yerlerini alırlar,

29' ve (oraya) geçerler.

Yine *zintu*hi- kadınlarının yer aldığı Teteşhapi bayram kutlamalarında, NIN.DINGIR rahibesi *hılammar*- yapısına herhangi birşey (metinde korunmamış) götürürken, *zintu*hi- kadınları eğilmekte ve muhtemelen yine bu kadınlar tanrıça Teteşhapi'nin tapınağına gitmektedirler. Metin şöyledir:

KBo XXI 91

7' -]kán MUNUS.MEŠ^{zi-in-tu-he-e-eš} a-ap-x[

8' ma-a-]na-an NIN.DINGIR an-da *hi-lam-n*[a(-)

9' MUNUS.M]EŠ^{zi-in-tu-he-eš} *hi-in-kán-ta*[(-)

10' É^{DT}]e-te-eš-*ha-ui* *pa-an*[-zi

7'] *zintu*hi- kadınları ...[

8'] onu NIN.DINGIR rahibesi *hılammar*- yapısına [...dığında]

9'] *zintu*hi- kadınları eğilirler[

10' [Tanrı T]eteşhapi'nin [tapınağına] giderler[er.

Aynı bayrama ait, iyi korunmamış KBo XXI 90 numaralı metinde, asa adamı herhangi bir kişinin önünde avluya doğru koşmakta, *hapi*(*ja*)-adamları ve *zintu*hi- kadınları ise onun arkasına dizilmiş vaziyette durmaktadır:

52. TÜG^{kaluppa}- için bk. J. Friedrich, HW (1952) s. 96 "ein Kleidungsstück"; J. Friedrich, HW 1. Erg. 1957 s. 9 "Unterleid(inneres Kleidungsstück der Frauen)"; J. Tischler, HDW (1982) s. 33 "Unterleid (von Frauen)"; S. Koşak, THeth 10 (1982) s. 219 "(female) undergarment, vest".

KBo XXI 90 Öy.

- 14' *x-an-x[* *-z]i nu-uš-še LÚ GISGIDRU pí-ra-an hu-an-zi(!) na-aš-kán*
hi-i-la
- 15' [*LÚ?M]EŠha-pí-eš MUNUS.MEŠzi-in-tu-he-e-eš EGIR-ŠU*
iš-ga-ra-an-te-eš
- 14' ...[] ... Asa adamı onun önünde koşar(!). O avluya
- 15' [gider?] *hapi(ia)- [adaml]arı? (ve) zintuhi-* kadınları onun
 arkasına dizilmişlerdir.

Metnin bu satırlarından sonra Hattice söylenen seslenişler bulunmaktadır. Takip eden paragrafta (öy. 18' vdd.) bir görevli dans etmekte, *zintuhi-* kadınları⁵³ da Hattice [*il]elluwaija ilelluwaija* şarkısını söylemektedirler. Orada bir fakir adam (*LÚMÁŠDA*), NIN.DINGIR rahibesi ve saraylı asilzadeler hazır bulunmakta, bir görevli de dans etmektedir. Aynı metnin bir sonraki paragrafında da (öy.22' vdd.) bu sefer NIN.DINGIR rahibesi tanrının karşısında dans etmektedir. Yine bir fakir adam (*LÚMÁŠDA*), ve asa adamı huzurunda *zintuhi-* kadınları Hattice şarkı söylemektedirler.

zintuhi- kadınlarının tapınak ile olan ilgilerini gösteren Tetešhapi bayramına ait diğer bir metin KBo XXI 93'dür:

Öy.II

- 9' NIN.DINGIR-aš É^D*Te-te-eš-ha-uipi pa-iz-zi* LÚSANGA D[
 10' MUNUS.MEŠzi-in-tu-he-e-eš an-dur-za a-ša-an-zi LÚ GIS^x [
 11' *ma-a-na-aš-ta* NIN[.DINGIR-aš a]n-d_a p_a-iz-z[i

-
- 9' NIN.DINDIR rahibesi tanrıça Tetešhapi'nin tapınağına gider. Tanrı [...]’in rahibi [
 10' *zintuhi-* kadınları içeride otururlar. ...? adamı [
 11' Sonra NIN[.DINGIR rahibesi i]çeri girince [

53. Öy.18' de MUNUS x[?]zi-in-tu-he-e-eš şeklinde görülmektedir. Yazıcı MEŠ yazmak istiyordu.

Aynı bayrama ait bir metinde, *zintuḫi-* kadınlarının başı anlamını henüz bilemediğimiz bir nesne (*taimu/a-*) ile ilgili olarak geçmektedir:

KBo XX 32 Öy.II⁵⁴

9 ta-a-i-mu-uš-za GAL MUNUS.MEŠzi-in-tu[-ḫi-

9 zintu[ḫi-] kadınlarının başı taimu/a-’ları [...

Teteşhapi bayramına ait, ancak kırık konteksli oldukları için tam kullanılamayan *zintuḫi-* kadınları ile ilgili pasajlar şunlardır: *zintuḫi-* kadınları Hattice şarkı söylerler: KBo XIX 161 ay.IV 14’; KBo XXI 95 öy.I 8’, 96 (7’), 100 öy.(11’); KBo XXX 103 öy.?(2’); NIN.DINGIR rahibesi ile birlikte anılırlar: KBo XXI 100 ay.(7’); Bo 6594 öy.?(14’)⁵⁵; KBo XIX 163 ay.IV 43’’; saraylı asilzadeler, asa adamı, *ḫapi(ia)-* adamlarının başı, tanrıça Teteşhapi’nin rahibi ile birlikte geçerler: KBo XX 96 (16’); kral, NIN.DINGIR rahibesi, asa adamı, saraylı asilzadeler ile birlikte: KBo XXV 33 + KBo XX 14 öy.I (18’); É.ŠÀ (=iç ev) ve saraylı asilzadeler ile birlikte: KBo XXI 104 öy?^{II} 10’; kraliçe, NIN.DINGIR rahibesi ile birlikte: KBo XIX 127 öy.(9’); NIN.DINGIR rahibesi, koruyucu tanrı ile birlikte: KUB LVIII 61 ay.IV (5’); asa adamı, NIN.DINGIR rahibesi, sofrada olanları ile birlikte: KBo XXV 48 II 8; LÚ_{ta-an-}[pí-, LÚGÍR, LÚ_m[i-ni-ja(-) ile birlikte: KBo XIX 163 öy.II (31’), 32’; tanrıça Teteşhapi ile ilgili olarak: KBo XIX 163 ay. IV (39’’); KBo XXI 104 ay.?^{III} (7’), (8’); [LÚ]UĞ.TUR ile birlikte: KBo XX 26 + KBo XXV 34 öy. 13’; saki ile birlikte: KBo XIX 163a (8’); saki, tanrıça İ[nar]’ın tapınağı ile ilgili olarak: KBo XXI 100 ay. (5’); beyler ile birlikte: KBo XIX 93 (2’) ve sonuç alınamayan metinler: KBo XXV 157 12’; KUB XI 32 öy.III (29).

c. *purulli* - bayramında MUNUS_{zintuḫi-}

Hititlerin kült takviminde yeralan dört, büyük, yıllık bayramdan bir tanesi de EZEN₄ *purulli*jaš’dır. Ancak, *purulli-* bayramı kutlama merkezi, diğer

54. Transkripsiyon için bk. E. Neu, StBoT 25 (1980) s. 83.

55. Bk. E. Neu, StBoT 25 (1980) s. 98-99.

büyük bayramlarda olduğunun aksine başkent Hattuša değil, eski bir kült şehri olan Nerik'dir⁵⁶. EZEN₄ *purullijaš* kutlamaları esnasında görev alan kişiler arasında *zintuhi-* kadınları ile de karşılaşırız. Katalog tablet şeklinde adlandırılan metinlerden bir tanesi olan KUB VIII 69'daki listeden öğrendiğimize göre, *purulli* bayramına hazırlık olarak *hapi(ia)-* adamları süslenmekte, erzakları hazırlamakta, *zintuhi-* kadınları da bu esnada uzun bir şarkı söylemektedirler:

KUB VIII 69 Öy.III⁵⁷

- 5 DUB İKAM A-NA EZEN₄ *pu-u-ru-li-ia-aš-za ma-aḫ-ḫa-an*
 6 LÚ.MEŠ *ḫa-pi-i-e-eš ú-nu-ua-aš-ḫu-uš da-an-zi*
 7 *ḫal-ku-eš-šar-ra ma-aḫ-ḫa-an ḫa-an-da-a[n-z]i*
 8 MUNUS.MEŠ *zi-in-tu-u-ḫi-i-e-eš-ša ma-aḫ-ḫa-an*
 9 SİR GAL SİR^{RU}

5 I. tablet: *purulli* bayramı için

6 *hapi(ia)-* adamları nasıl süsleri seçerler,

7 erzağı nasıl hazırlarlar

8 ve nasıl *zintuhi-* kadınları

9 büyük şarkıyı söylerler.

d. Tanrıça Zintuhi ve Hıwarijanzipa uluhiyeti için kutlanan bayramda anılan MUNUS*zintuhi-*

Tanrıça Zintuhi ve Hıwarijanzipa uluhiyeti şerefine kutlanan, Hitit kralının da bizzat katıldığı bir bayram ritualinde rahibeler, üç rahip, iki merhemli rahip, *zintuhi-* kadınları ve sepet (adak, sunu ?) sahibinin tanrıça

56. V. Haas, ZA 76 (1988) s. 284-285.

57. Transkripsiyon ve tercüme için bk. E. Laroche, CTH (1971) s. 186; tercüme için bk. I. Singer, StBoT 27 (1983) s. 28; ayrıca bk. F. Pecchioli Daddi, Hethica VIII (1987) s. 368 ve d.n.85.

Zintuhi'nin tapınağına giderek yerlerini aldıkları şu şekilde tasvir edilmektedir:

KBo XXX 164 + KUB XLIV 13 Öy.III⁵⁸

16' MUNUS.MEŞSANGA III LÚ.MEŞSANGA II LÚGUDU₁₂

17' MUNUS.MEŞ^{ze-en-tu-u(-he)-e-eš} EN GIŞMA.SÁ.AB

18' *na-at-kán É^DZi-in-tu-he-e-eš*

19' *an-da pa-a-an-zi nu-za A-ŠAR-ŠU-NU*

20' *ap-pa-an-zi*

16' Rahibeler, üç rahip, iki merhemli rahip

17' *zintuhi-* kadınları (ve) sepet sahibi⁵⁹).

18' Onlar tanrıça Zintuhi'nin tapınağına

19' girerler ve yerlerini

20' alırlar.

Aynı metnin devamında, bu kez Huwarijanzipa uluhiyeti için yapılan kutlamada, kralın huzurunda *zintuhi-* kadınlarının şefi kurbanlık maddeleri sunmakta bu esnada saki, sofrada adamı ve asa adamı⁷ da orada hazır bulunmaktadır:

Öy.III⁶⁰

3' EGIR ^DHu-u-ua-ri-ia-an-zi-pí

4' LUGAL-i-kán me-na-aḫ-ḫa-an-da L NINDA^HA

5' III? DUG^{ta-ḫa-ši-iš ta-ua-la-aš}

6' DUG^{HAB.HAB} GEŠTIN UGULA MUNUS.MEŞ^{zi-in-tu-he-e-eš}

58. Metin çalışması için bk. S. Alp, Tempel (1983) s. 16.

59. S. Alp, Tempel (1983) s. 16'da "Korbträger" olarak tercüme etmektedir. Burada EN GIŞMA.SÁ.AB "sepetin beyi yani (içinde, tanrıya sunulmak üzere, kurban hediyeleri bulunan) sepet sahibi (=adak, sunu sahibi ?)" anlamındadır, yani EN SISKUR "kurban sahibi" gibi.

60. Satır numaraları KUB XLIV 13'e göre verilmiştir.

- 7' [h]i-in-ik-zi I DUGLIŠ.GAL ta-ua-la-aš
 8' [k]i?-it-ta LÚSAGLA
 9' LÚ GIŠBANŠUR LÚ GIŠGIDRU?-ia
 10' kat-ta-an a-ra-an-ta
-

- 3' Arkadan Hıuuarıanzıpa uluhiyetine
 4' kralın karşısında elli ekmeği
 5' taual- içkisi dolu üç² taħaši- kabını
 6' şarap dolu testiyi, zintuħi- kadınlarının şefi
 7' sunar. taual- içkisi dolu bir çanak
 8' vardır. Saki,
 9' sofrada adamı ve asa adamı?
 10' (tanrının) huzuruna çıkarlar.
-

Aynı metnin ay.IV. sütununda muhtemelen zintuħi- kadınları(nın şefi) (bk. öy.III¹ 6') top şeklindeki ekmekleri almakta ve onları büyük bir olasılıkla kralın (bk. ay.IV¹ 6) ayaklarının dibine dökmekte ve reverans yapmaktadır. Devam eden paragrafta bir görevli yine tanrıça Zintuħi'nin tapınağına gitmekte, bu defa rahip, top şeklindeki ekmekleri masadan almakta ve onları kralın ayakları dibine dökmektedir:

KUB XLIV 14 + KBo XXX 164 Ay.IV¹

- 1 [UGULA MUNUS.ME]Šzi-in-tu-ħe-eš NINDA_{pur-pu-ru-uš}
 2 [kat-ta]-an <iš->ħu-u-ua-a-i⁶¹) ta UŠ-KE-EN
 3 [-]uš I-NA É DZe-en-tu-ħe-e-eš
 4 [pa]-iz-zi x LÚSANGA NINDA_{pur-pu-ru-uš}
 5 [GI]ŠBANŠUR-za da-a-i na-aš-kán Éħi-i-li
-

61. Tamamlamalar için bk. H. A. Hoffner, JCS 28 (1976) s. 247.

6 [L]UGAL-*i kat-ta-an iš-ḫu-u-ua-a-i*

1 []_{zintuhi-} [kadınla]rı'nın [şefi] top şeklindeki ekmekleri
2 [alır?]. (Ayaklarının) altı]na döker ve reverans yapar.

3 []Tanrıça Zentuhi'nin tapınağına
4 [gi]der. ... rahip top şeklindeki ekmekleri
5 masadan alır. Onları avluda
6 kralın (ayaklarının) altına döker.

Metnin ay.IV. sütununun devamında, yine kralın hazır bulunduğu bayram kutlamasında kralî muhafızların başı önden koşmaktadır. İki rahibe, iki? rahip, bir fırtına tanrısı rahibesi, sayısını bilemediğimiz düşük rütbeli rahipler, *arzana-* evine ait bir adam ve kadın, tüm *zintuhi-* kadınları ve merhemli rahipler ise yerlerinde oturmaktadırlar. Metin şöyledir:

Ay.IV⁶²

13 LUGAL-*uš ar-ta-ri* GAL LÚME-ŞE-DI

14 *pí-ra-aḫ ḫu-u-ua-a-i nu* II MUNUS.MEŞSANGA

(2') [II? LÚ.]MEŞSANGA I MUNUS SANGA DU x x

(3') [LÚ.M]EŞSANGA AR-KU-TIM I LÚ I MUNUS *ar-za-na-la-aš*

(4') [MUNUS.M]EŞ_{zi-in<<en>>-tu-ḫe-e-eš ḫu-u-ma-an-te-eš}

(5') [LÚ.MEŞ]GUDU_{12 a-ša-an-zi}

13 Kral ayakta durur. Krali muhafızların başı

14 önden koşar. İki rahibe,

(2') [iki?] rahip, bir fırtına tanrısı rahibesi ...

(3') [x] düşük rütbeli rahip[ler], *arzana-* evinin bir adam (ve) kadını,

(4') tüm *zintuhi-* [kadın]ları,

(5') merhemli rahip[ler] otururlar.

e. Değişik bayram metni fragmanlarında *MUNUSzintuḫi-*

Bir bayram fragmanında, *zintuḫi-* kadınlarının *zinḫuri-* adamları ile birlikte şarkı söyledikleri, dans ettikleri ve bu sırada İstar aleti ve *argami*-⁶³ vur-gulu çalgısını çaldıkları tasvir edilmektedir:

KBo XX 40 Ay.V⁶⁴

5' LÚ.MEŠ^z*zi-in-ḫu-u-re-eš* MUNUS.MEŠ^z*zi-in-t[u-ḫe-e-eš]*

6' SİR^{RU} *ta-a-na ḫu-u-ma-an-ti-iš*

7' *tar-ku-ḫa-an-zi* MUNUS.MEŠ^z*zi-in-tu-ḫe-e-eš*

8' Ú-UL SİR^{RU} *te-ri-ia-an-na*

9' *iš-ḫi-ma-na-an ap-pa-an-zi*

10' [GI]Š^D DINANNA^{HI.A} *ḫa-az-zi-ia-an-zi*

11' [GIŠ^a]*r-ga-mi ḫa-al-ḫa-an-zi*

5' *zinḫuri-* adamları (ve) *zint[uḫi-]* kadınları

6' şarkı söylerler. İkinci kez hepsi

7' dans ederler. *zintuḫi-* kadınları

8' şarkı söylemezler. Üçüncü kez

9' ipi tutarlar.

10' İstar müzik aletlerini çalarlar,

11' tambura vururlar.

Metnin devamındaki paragrafta (V 12'-15') yine *zintuḫi-* kadınları (15'), *zinḫuri-* adamları ile birlikte geçmekte ancak ne yaptıkları tablet kırıldığı için anlaşılammaktadır.

zintuḫi- kadınlarını da ilgilendiren bir bayramı tasvir eden KUB LIX 19 (Dupl. KBo XXXIV 241) numaralı metnin öy.II 2-3. satırları arasında bu

63. *arkammi-* için bk. H. G. Güterbock, FsHouwink ten Cate (1995) s. 57-72.

64. Metin çalışması için bk. S. de Martino, Eothen 2 (1989) s. 66-67.

kadınlar şarkı söylemektedirler (*iš-ḫa-mi-en-zi*). Metnin devamındaki (12). satırda (Dupl. KBo XXXIV 241 (7')) ve KUB LIX 20 ay.III (7'). satırda ise *zintu*hi- kadınlarının fonksiyonları kırık kısımda kaldığı için anlaşılammaktadır.

Başka bir bayram fragmanında *zintu*hi- kadını, Tuḫuppija şehrinin idarecisi ve MUNUS^{palwatalla}- ile birlikte anılmaktadır. *zintu*hi- kadını bağırırken, *palwatalla*- kadını el çırpılmaktadır.

KBo XX 81 (Dupl. KBo XX 80) Öy².II

5' x-x ḫa-aš-ši-i ḫar-pa-an-zi še-r[(a-aš-š)a-an ... QA-TAM-MA ti-an-zi)]

6' II NINDA.GUR₄.RA SA₅ LÚAGRIG URUTu⁶⁵)-ḫ[(u-up-pí-i)a-x ...

7' ti-an-zi MUNUS^{zi-in-tu-u}⁶⁶)-ḫi-aš ḫal-z[(a-a-i)

8' MUNUS^{pal-ua-at-tal-la-aš pal-ua-a-i}[(z-z)i]

5' ... ocağa yığarlar. [Onun] üz[erine ... aynı şekilde yerleştirirler].

6' İki adet kırmızı kalm ekmeği Tuḫ[uppija] şehrinin yöneticisi [

7' yerleştirirler. *zintu*hi- kadını bağırır.

8' *palwatalla*- kadını el çırp[ar].

KBo XXX 166 metninde, kral ve kraliçe çiftinin katıldıkları bir kutlamada krali muhafızların başı önden koşmaktadır. İki *zintu*hi- kadını , kime ait olduğunu bilemediğimiz iki adet altın kadehi tutma görevini üstlenmiştir.

KBo XXX 166 Ay.IV

11' LUGAL MUNUS.LUGAL a-ra-an-da-a-ri

12' GAL ME-ŠE-DI pí-ra-an ḫu-ua-a-i

13' II MUNUS.MEŠ^{zi-in-tu-u}[-ḫe-e²-eš

14' II GAL ĞUŠKIN ŠA[

15' ḫar-kán-[zi]

65. KBo XX 80 12': URUTu-u-ḫu-

66. KBo XX 80 13': -u- yok.

- 11' Kral (ve) kraliçe ayakta dururlar.
 12' Krali muhafızların başı önden koşar.
 13' İki *zintu*[*hi-*] kadını [
 14' ...'nın iki altın kadehi[
 15' tuta[r]lar].

Bir bayram fragmanında *zintu**hi-* kadınları tahta tablet yazıcısı ile birlikte anılmakta, büyük olasılıkla bir önceki paragrafta anılan üç rahibin arkasına geçmektedirler:

KBo IX 132 Ay[?].IV

- 16' *nu* MUNUS.MEŠ[?]*zi-in-du-ḫe-e-eš* [...?]
 17' [*n*]u[?] TÚG[?]BÁR LÚ[!]DUB.SAR.GIŠ[!]
 18' [*pé-*]e-*da-i ta-aš-ma-aš*
 19' [EGIR]-*an ti-an-z[i]*

- 16' *zintu**hi-* kadınları [vardır[?]].
 17' Çuha'yı tahta tablet yazıcısı
 18' [gö]türür. (*zintu**hi-* kadınları) onların
 19' [arkasm]da dururl[ar].

Muhtemelen bir bayram kutlamasını tasvir eden KBo XXXII 114 metninde, üç *zintu**hi-* kadınının üç çift GIŠ[?]*ḫuḫupal-*'i çaldığı ve bu esnada şarkı da söylediği anlatılmaktadır:

KBo XXXII 114 Öy.[?]

- 13' EGIR-ŠU-*ma* III MUNUS.MEŠ[?]*zi-in-tu-u-ḫi-i*[a[?]
 14' *nu* III TA-PAL GIŠ[?]*ḫu-ḫu-ba-a-al*[-*li ḫa-al-ḫa-an-zi*(?)
 15' *iš-ḫa-mi-iš-kán-zi-ma* x]

- 13' Arkasından üç *zintu**hi*(*ia*)- kadını [
]

14' üç çift *huḫupal-*'i⁶⁷) [vurarak çalarlar(?),

15' şarkı da söylerler.

Diğer metin KBo XXIII 92 öy.II (11')de *zilipuriḫatalla-* adamları [GİS^{huḫupa}]*l-*'i vurarak çalmakta, *zintuḫi-* kadınları ise şarkı söylemektedirler.

zintuḫi- kadınları ile ilgili ancak kırık konteksli oldukları için kullanılmayan bayram fragmanları ise şunlardır: Bu kadınlar, LÚ^{pal}[*uatalla?*- ve MUNUS^{pal}[*uatalla?*- ile birlikte: KUB IX 23 (5'), Ankuwa şehri ile ilgili olarak: KBo VIII 106 (6'), krali muhafızların başı ve merhemli rahip ile birlikte: KBo XXII 208 öy.II (6), *zinhuri-* adamları⁷ ile birlikte: KUB II 10c (3') anılır.

3) Çeşitli metinlerde MUNUS^{zintuḫi-}

a) Bir kadınlar listesi içeren KBo X 10 III-IV 7-24⁶⁸ metninde, önce Kalpaššanaḫıla şehrinden yirmibir⁷ *zintuḫi-* kadını, sonra da Kartapaḫa şehrinin dokuz *zintuḫi-* kadını sayılmaktadır. Bu metinde aynı zamanda, söz konusu kadınların kimliği hakkında da teker teker bilgi verilmektedir. Metinden *zintuḫi-* kadınlarının, Ulušna şehrindeki "altın saray oğlanı", Marišduḫa şehrindeki "süvari", Dupizalma şehrindeki "uzun silah adamı", Kartapaḫa şehrindeki "majestenin sarayının çiftçisi", Talipziya şehrindeki "Šulupašši sarayının sütçüsü", Tašta şehrindeki "Šapinuwa sarayının sofracısı", Gašaḫa şehrindeki "mabeyinci" gibi üst düzey görevli ailelerinden özellikle seçilmekte oldukları anlaşılmaktadır.

zintuḫi- kadınlarının kaynaklandığı şehirlerin tümü (Taḫaja, Kalpaššanaḫıla, Ulušna, Marišduḫa, Dupizal[ma], Kartapaḫa, Talipziya, Tašta, Antaliya, Gašaḫa vd.)⁶⁹ Orta Anadolu'nun kuzeyinde aranmaktadır ve böylece bunlar Hatti kültürü ile yakından ilişkili olacaklardır.

67. GİS^{huḫupal-} için bibliyografya ile birlikte bk. B. Dinçol, *Anatolica* 24 (1998) s. 1-5.

68. Transkripsiyon için bk. F. Pecchioli Daddi, *Mestieri* (1982) s. 403, tercüme için bk. G. F. del Monte - J. Tischler, *RGTC* 6 (1978) s.185.

69. İlgili şehirler için bk. G. F. del Monte - J. Tischler, *RGTC* 6 (1978).

b) Kırık kontekstli bir LÚAGRIG (vekil hariç) listesi olan KUB XXVI 2
Öy.: 8' [] MUNUS.MEŠ_{zi-in-tu-ḫi}[-

c) Bir depo listesi olan KBo IX 91 Ay.:

6 II <URUDU?>PAD URUDUKIN? A-NA MUNUS.MEŠ_{zi-in-tu-ḫi-aš}
6 *zintuḫi*- kadınları için iki bakır? külçesi, orak?.

d) *zintuḫi*- kadınlarını anan bir katalog tablet: Burada verilen bilgilerden, *zintuḫi*- kadınlarına ait yarım ve eski tabletlerin mevcut olduğu da anlaşılmaktadır:

KUB XXX 62 + 1506/c

Alt ken. 8 1/2 ŠU.RI.ÀM TUP-PI MUNUS.MEŠ_{zi-in-tu-ḫi-aš}

Ay. 9 LA-BE-RU

8 *zintuḫi*- kadınlarının yarım tableti.

9 Eski.

e) Diğer bir katalog tablet KUB XXX 42, *zintuḫi*- kadınlarının güneş tanrı(ça)sının tapınağında ve kralın huzurunda (Hattice) olarak dua okuduklarını göstermektedir:

KUB XXX 42 Ay.IV

11 DUB İKAM ŠA MUNUS.MEŠ_{zi-in-du-ḫi-ia-aš}

12 A-NA PA-NI LUGAL I-NA ŠÀ É DUTU-aš

13 GIM-an me-mi-eš-kán-zi QA-TI

11 *zintuḫi*- kadınlarının birinci tableti:

12 kralın huzurunda, güneş tanrı(ça)sının tapınağında,

13 konuştukları zaman. Bitti.

Yukarıdaki katalog tablette kısaca bahsedilen törenin tasvir edildiği esas fragmanların transkripsiyon ve tercümesi aşağıda sunulmuştur:

KUB XXVIII 7 Ay. sol sütun

x+1 [A-WA-]A-TI MUNUS_{zi-in-tu-ḫi[-ia}

2' [I-NA É]DUTU A-NA PA-NI LUGAL I-DAB-BU-UB

x+1 [] *zintuḫi(ia)*- kadının sö[zü] [

2' Güneş tanrı(ça)sının [tapınağında] kralın huzurunda konuştu(ğunda).

KUB XXVIII 8 Öy.

4 MUNUS.MEŠ_z]i-in-tu-ḫe-e-eš ma-a-an-kán INA É DU[TU?

4 *zintuḫi-* [kadınları] güneş tanrı(ça)sının tapınağında [...]dığında [

KUB XXVIII 84 Ay. IV

8' -]TIM A-WA-A-TI

9' MUNUS_{zi-}]in-tu-ḫi-ia I-NA É D[UTU? PA-NI LUGAL

10' I-D]AB-BU-UB

8'-9' *zi]ntuḫi(ia)*- kadının sözü. [Güneş?] tanrı(ça)sının [tapınağında, kralın huzurunda

10' konuştu(ğunda).

f) KUB XLVIII 48 numaralı katalog metnin ay.(8'), (11') (kraliçenin sarayı ile birlikte), (13') ve (14'). satırlarında MUNUS_{zintuḫi-} anılmaktadır.

g) Orakel fragmanı olan KBo XXIII 107 ay².(1) de *zintuḫi-* kadınlarından söz edilmektedir.

h) Koro halinde söylenen şarkıyı içeren KBo XXI 101 öy.6'da *zintuḫi-* kadınları şarkı söylemektedirler.

ı) Hatti dilinde şarkı ve rezitasyon içeren iki metinden ilki, KBo XXVII 39 sağ sü. 10'da *zintuḫi-* kadınları Harḫarna şehri adamı ve iki tapınak fahişesi, diğer metin KUB XXVIII 108 (11') de ise Aškašepa uluhiyeti ile birlikte anılmakta ve şarkı söylemektedirler.

i) KUB LIX 69 ay.5' ritual metninde MUNUS.MEŠ_z]i-in-tu-ḫi-e-es Ú-UL iš-ḫa-me-eš-kán-zi "*zintuḫi-* kadınları şarkı söylemezler" ifadesi bulunmaktadır.

j) Bir metnin kolofonuna ait olan fragman KBo XXXII 117 ay.(2') de *zintuḫi-* kadınları [Hattice] şarkı söylemektedirler.

k) Yerel kültler için bağışları içeren KUB XLIII 29 II (1') de *zintuḫi*-kadınları, uzun silah adamları ile aynı konteks içinde anılmaktadır.

l) *zintuḫi*- kadınları, Orta Anadolu'nun kuzeyinde bir yerleşim yeri olan Taḫurpa⁷⁰ şehri yolunun sağ kenarında durarak muhtemelen koro halinde Hattice şarkı söylemektedirler. Metin şöyledir:

KBo XI 73 Öy. (Paralel KBo XXX 98 + 110 öy⁷¹.II)

6' MUNUS.MEŠ_{zi-in-tu-ḫi-i-e-eš}

7' URUTa-ḫur-pa-ma-kán

8' KASKAL-an ZAG-na-az

9' [t]a-pu-ša a-ra-an-da-ri

10' [ta SİR]^{RU} URUḪa-at-ti-li

6' *zintuḫi*- kadınları

7' Taḫurpa şehri

8' yolunun sağ

9' kenarında ayakta dururlar.

10' Hattice şarkı söylerler.

m) Kırık konteksli bir metinde *zintuḫi*- kadınları *warp*- "yıkanmak" fiiliyle birlikte geçmekte, ilk olarak Hattice⁷ bir şarkı söylemektedirler: IBoT IV 111 6' [MU]NUS.MEŠ_{zi-in-tu-ḫi-i-e-eš} 7' [u]a-ar-ap-pí-iš-ká[n-zi 8' [MUNUS.MEŠ_{zi-in-tu'-ḫe-e-eš} 9' [ḫa-an-te-e]z-zi pal-ši ḫa-a[t-ti-li(?) 10' SİR^{RU}.

n) KBo VIII 117 öy.I (11') de *zintuḫi*- kadınları iki merhemli rahip ve sunucu rahip ile birlikte anılmakta, aynı metnin II. sütununda ise *zintuḫi*-

70. Bk. G. F. del Monte - J. Tischler, RGTC 6 (1978) s. 380-381.

71. Metin çalışması için bk. S. Alp, Tempel (1983) s. 360; transkripsiyon için bk. J. Klinger, StBoT 37 (1996) s. 719-720. Bu metin M. Popko tarafından, AoF 13 (1986) s. 221 vdd. göre *nuntarrijašḫaš*- bayramına dahil edilmektedir. Eğer bu sav doğru ise, *zintuḫi*-kadınlarının *nuntarrijašḫaš*- bayramında da görev aldıkları düşünülebilir.

kadınları kralın, merhemli rahiplerin ve sunucu rahibin bulunduğu yerde dua etmektedirler. Metin şöyledir:

KBo VIII 17 Öy.II

- 8' LUGAL-uš DINGIR^{LIM}-ni a-ru-ua-a-iz-zi
 9' [LÚ.M]EŠGUDU₁₂ a-ru-u-ua-an-zi
 10' [LÚ_k]i-i-da-aš ḫal-za-a-i
 11' [MUNUS.MEŠ^z]i-in-du-uḫ-ḫi-ia-aš ma-al-[da-an-zi(?)]

8' Kral tanrıya reverans yapar.

9' [] merhemli rahip[ler] reverans yaparlar.

10' [su]nucu rahip bağırır.

12' [z]intuḫi(ia)- [kadınları?] dua ede[r]ler(?).

zintuḫi- kadınları, yine aynı metnin öy.III 6'-8'. satırları arasında merhemli rahipler ve sunucu rahip ile birlikte anılmaktadırlar.

o) HT 39 (Dupl. KUB XXV 11) metninde, sağ tarafta (öy.(5')) ve sol tarafta oturan altı (öy.(7')) *zintuḫi-* kadınından bahsedilmektedir. Ayrıca metnin 1'. satırında muhtemelen, *zintuḫi-* kadınlarının başı GAL[?] [MU]NUS.MEŠ^[zi-in-tu-ḫe-e-eš] geçmektedir.

p) Çeşitli kırık konteksli metinlerde *zintuḫi-* kadınları şu şekilde anılmaktadır: *ḫapi(ia)*- adamları, asa adamı ile birlikte: KBo XXV 145 (8'); tanrının çobanı, *kalaḫe-* adamları ve Ḫallapija şehrinin adamları ile birlikte: KBo XXX 107 (2'), (3'); kral ve bir görevli ile birlikte: IBoT IV 94 öy.II (6'); NIN.DINGIR rahibesi ile birlikte KUB XXXIV 93 ay.[?] (10'); şarkı söylerler: IBoT IV 109 öy.(10') *tar-ku-an[-zi]*, KBo XVII 101 ay.IV 12' *iš-ḫa-mi-iš-kán[-zi]*, IBoT II 28 öy.II[?] (13') *i]š-ḫa-mi-en-z[i]*, KUB XXXIV 93 öy.[?](1'), 2'; Hattice şarkı söylerler: KUB XX 77 öy.III[?] (2); tanrıça Kampipuitti ile ilgili olarak: KUB XLVI 8 öy.II^(?) 5'; Z[i]-şehri adamları ile birlikte: IBoT I 8 ay.V (11'); Ḫulla uluhiyeti ile ilgili olarak: IBoT IV 165 6'' ve sonuç

alınamayan metinler: IBoT IV 310 öy. sol sü. (2'), KBo VII 37 ay.(6'), KUB XX 38 öy.(4'), KBo XVII 101 öy.III (21').

4) Sonuç

zintuhi- kadınları, Hititlerin düzenli olarak kutladıkları en büyük dört bayramdan üçünde *purulli*-, KILAM ve *nuntarrijašha*-(?)'da belirledikleri gibi, yine büyük Hitit festivalleri arasında yer alan tanrıça Tetešhapi / NIN.DINGIR onuruna düzenlenen kutlamalarda da görev almaktadırlar. Bu bayramların hepsi Hatti kökenli olduğundan, bu kadınların (meslekî) kökeni Hatti kültürü dahilinde aranmalıdır. *zintuhi*- kadınlarının orijinini belirleyen şehirler de, Hatti etkisinin mevcut olduğu coğrafi yörelerde yer almaktadırlar. *zintuhi*- kadınları kral veya kral kraliçe çiftinin katıldığı çeşitli bayramlarda onların huzurunda bulduklarından, yani onlara yakın pozisyonda belirlediklerinden oldukça önemli bir mevkiye sahip olmalıydılar. Bu görevlilere ait GAL MUNUS.MEŠ*zintuheš* ve UGULA MUNUS.MEŠ*zintuheš* unvanlarının bulması nedeniyle hiyerarşik bir düzene sahip oldukları anlaşılan *zintuhi*- kadınlarının görevlerini şu şekilde sıralayabiliriz: Esas görevleri çeşitli bayramlarda şarkı söylemektir. Söyledikleri şarkılar da genellikle bayramlara göre değişmektedir. KILAM bayramında "KILAM şarkısı", *purulli*- bayramında "büyük şarkı" gibi. Ayrıca Hattice şarkı da söylemektedirler. Pek çok değişik Hatti kökenli şehirlerden seçilmişlerdir. Şarkıları genellikle GAL MUNUS.MEŠ*zintuheš* "*zintuhi*- kadınlarının başı" idaresinde diğer *zintuhi*- kadınlarının katılımıyla koro halinde söylemektedirler. Şarkıları çoğunlukla Hatti dilinde çeşitli nidaları tekrarlamak suretiyle okumaktadırlar. *zintuhi*- kadınlarının fonksiyonu sadece şarkı söylemek ile sınırlı değildir: Tapmalara çeşitli vesileler ile girmek, merasimlerde bazı objeleri almak ve tutmak, diğer görevlilere değişik objeleri vermek, reverans yapmak, tanrılara içecek sunmak, kralın ayaklarının dibine sunu maddelerini dökmek, bayram kutlamasına katılan değişik rahip ve rahibe grupları ile birlikte oturmak, *zinhuri*- adamlarının şarkılarına katılıp dans etmek, GIŠ*huhupal*- müzik aletini çalmak vs.

zintuhi- kadınlarının çeşitli vesileler ile birlikte anıldığı kişiler ise şunlardır: Kral, kraliçe, rahip, merhemli rahip, sunucu rahip, tanrıça Tetešhapi'nin rahibi, düşük rütbeli rahipler, NIN.DINGIR rahibesi, Fırtına tanrısı rahibesi, rahibeler, MUNUSKAR.KID (tapınak fahişçeleri), krali

muhafızların başı, saraylı asilzadeler, asa adamı, sofrada adamı, saki, *zinhuri*- adamları, *hapi(ia)*- adamları, tamburcu kadınlar, LÚMÁŠDA (fakir adam), fakir (adamin) kızı, *šerhala*- adamı, *palwatalla*- adamları, *palwatalla*- kadınları, *hapi(ia)*- adamlarının başı, *ta-an-[pí-* adamı, LÚGÍR (hançer yutan adam), *m[i-ni-ia(-)* adamı, sepet (= adak, sunu?) sahibi, *arzana*- evinin adamı ve kadını, uzun silah adamları, tanrının çobanı, *kalahe*- adamları, *zilipuriatalla*- adamları, Tuḫuppiya şehrinin idarecisi, Ḫarḫarna şehri adamı, Anunuwa'lı adamlar, Ḫallapiya şehrinin adamları, Z[i-...] şehri adamları. Ayrıca *zintuhi- kadınları güneş tanrı(ça)sı, tanrıça Kantipuitti/Kampipuitti, tanrıça Tetešhapi, tanrıça Í[nar], tanrıça Zintuḫi ve Huwarianzipa, Aškašepa, Ḫulla gibi uluhiyetlerle ve onların tapınakları ile ilgili olarak geçmektedir. Bu kadınlar Tuḫuppiya, Ankuwa, Kalpaššanahila, Kartapaha, Ḫarḫarna, Taḫurpa, Ḫallapiya, Z[i- şehirleri ile ilişkili olarak anılmaktadırlar.*

B. LÚ^{zinh}uri-

1) Kelime hakkında görüşler

Çivi yazılı metinlerde, MUNUS^{zintu}hi-'nin aksine pek sık rastlamadığımız LÚ^{zinh}uri- için J. Tischler⁷², “ein Funktionär, Art Sänger” karşılığını vermekte, F. Pecchioli Daddi⁷³, kelimenin geçtiği metinleri anmakta ancak bu görevli için herhangi bir görüş bildirmemektedir. E. Neu⁷⁴, “Kultfunktionär” ve I. Singer⁷⁵, “a cult functionary” anlamlarını vermektedirler.

LÚ^{zinh}uri- kelimesi, KBo XX 40 ay.V 12'-13'. satırlarda geçen “[z]inhuri- [adamları] 'zinhūrija [zin]hūrija' (diye) bağırlarlar” informasyonuna göre, Hattice olması gereken *zinhūrija* sözü ile ilgilidir ve böylece onun için Hattice bir köken düşünülebilir.

2) Bayram metinlerinde LÚ^{zinh}uri-

a. KI.LAM bayramında LÚ^{zinh}uri-

Hititlerin düzenli olarak kutladıkları en önemli bayramlardan biri olan KI.LAM bayramında LÚ^{zinh}uri- de görev almaktadır. Kral ve kraliçenin

72. J. Tischler, HDW (1982) s. 110

73. F. Pecchioli Daddi, *Mestieri* (1982) s. 272 vd.

74. E. Neu, *StBoT* 26 (1983) s. 220.

75. I. Singer, *StBoT* 28 (1984) s. 182.

katıldığı bayram kutlamasında, kraliyet çifti tanrı Zuliġa'yı içerek kutlamaktadır. *halli(ġa)ri-* rahipleri (şarkıcı rahipler) büyük İstar müzik aletini çalmakta bu esnada *zinġuri-* adamları da dans etmekte ve sonra gitmektedirler. Aynı şekilde Lumanġıla şehrinin adamları da dans etmekte ve sonra gitmektedirler. Metinde bu sahne şöyle tasvir edilmektedir:

KBo XX 5 + Ay.III⁷⁶

9' [(LUGAL-*u*)š MUNUS.LUGA]L-*aš-ša* TUS-*aš*^DZu-li-ġa-an a-ku-an-zi
 10' [(GIŠ^DINANNA.GAL)] LÚ.MEŠ^Sġal-li-re-eš SİR^{RU} LÚ.MEŠ^Szi-in-ġu-u-re-e[š]
 11' [(tar-ku-an-zi te-e)]š-ta pa-a-an-zi LÚ^{MEŠ}Lum-an-ġi-i-la
 12' [(tar-ku-an-zi te-eš-ta p)]a-*q-an-zi*

9' [Kral] ve [kraliġe] oturur vaziyette tanrı Zuliġa'yı içerek kutlarlar.
 10' Şarkıcı rahipler [büyük İstar müzik aletini] çalarlar. *zinġuri-* adamları
 11' [dans ederler ve son]ra giderler. Lumanġilalı⁷⁷) adamlar
 12' [dans ederler ve sonra g]iderler.

KILAM bayramına ait diġer bir metin KBo X 24'tür. Burada, *zinġuri-* adamları yürürken (Hatti dilinde ?) *ġuiġa* diye bağırmaktadırlar. Bir sonraki paragrafta ise *zinġuri-* adamları kralın bineceġi binek arabasını *katapuzna-*evinin yakınına çevirme görevini üstlenmişlerdir.

KBo X 24 Öy.III⁷⁸

15' EGIR-ŠU-*ma* LÚ.MEŠ^Szi-in-ġu-ri-ġa-*aš*
 16' *i-ġa-an-ta* ġu-u-i-ġa
 17' *ġal-zi-iš-ša-an-zi*

18' *nu* GIŠ^Sġu-u-lu-ga-an-ni-in
 19' É^Ska-ta-pu-uz-ni-pát
 20' *ma-an-ni-in-ku-ua-an ua-aġ-nu-ua-an-zi*

76. Transkripsiyon için bk. E. Neu, StBot 25 (1980) s. 34; I. Singer, StBoT 28 (1984) s. 36; S. de Martino, Eothen 2 (1989) s. 65.

77. Bk. G. F. del Monte - J. Tischler, RGTC 6 (1978) s. 251; bibliyografya ile birlikte bk. G. F. del Monte, RGTC 6/2 (1992) s. 130 "URUSIG₄-anġıla".

78. Transkripsiyon için bk. I. Singer, StBoT 28 (1984) s. 18.

15' Arkasından *zinhuri*- adamları

16' yürürler. *hūija* (diye)

17' bağırırlar.

18' Binek arabasını

19' *katapuzna*⁷⁹⁾ evinin

20' yakınına çevirirler.

Yine aynı bayrama ait bir metinde *zinhuri*- adamları *hapi(ia)*- adamları ve kurt adamlarla aynı kontekste anılmaktadırlar:

KUB II 3 Ay.V⁸⁰

33']GIŠ^{hu-u-lu-ka-an-ni e-eš-zi}

34' [LÚ.MEŠ^{ha}]-*pé-e-eš* LÚ.MEŠUR.BAR.RA

35' LÚ.MEŠ^{zi-i}]n[?]-*hu-u-re-e-eš*

36' [*na-na-an-kal-t*]a-*aš*(?) GIŠMAR.GÍD.DA-*aš*

37' [^E*ar-ki*]-]ú-*i*(?) GÜB-*la-za*

38' [A-ŠAR-ŠU-NU(?) a]p-*pa-an-zi*

33'] binek arabası vardır.

34' [*ha*]pi(*ia*)- [adamları], kurt adamlar

35' *zi*]n^huri- [adamları]

36' [kuts]al yük arabası(??)⁸¹⁾

37' [*arki*]u- evinde⁸²⁾ sol kenarda

38' [yerlerini a]lırlar.

79. ^E*katapuzna*- için bk. J. Tischler, HEG Teil I (1983) s. 544-545.

80. Transkripsiyon için bk. I. Singer, StBoT 28 (1984) s. 69.

81. *nana(a)kalita*- için bk. bibliyografya ile birlikte, I. Singer, StBoT 27 (1983) s. 59 d.n.24.

82. ^E*arkiu(i)*- için bk. bibliyografya ile birlikte I. Singer, StBoT 27 (1983) s. 106 vdd.

KILAM bayramına ait KBo XXX 8 (Bo 5423 13') sol sü. (17'). satırda oldukça kırık bir kontekste z[inhūri]- adamları, [zintu]hi?- kadınları ile birlikte geçmektedir⁸³.

b) Değişik bayram metni fragmanlarında LÚzinhūri-

Bir bayram metni fragmanı olan KBo XX 40'da, önce zinhūri- adamları gelmekte ve dans etmekte; takibi paragrafta (5'-11')⁸⁴ zinhūri- adamları, zintuhi- kadınları ile birlikte şarkı söylemekte ve dans etmekte bu sırada zintuhi- kadınları da İstar müzik aleti ve argami- vurgulu çalgısını çalmaktadırlar. Metnin daha sonraki paragrafında ise zinhūri- adamları, bu defa Hatti dilinde bir nida olan zinhūrija zinhūrija diye bağırarak, iki kez koşmakta ve sonra gitmektedirler. Metinde tüm bu sahneler şöyle tasvir edilmektedir:

KBo XX 40 Ay.V⁸⁵

3' [LÚ.MEŠ]zi-in-ḫu-re-eš ú-e[n-zi

4' [] III ta-a-an/TA.ÀM tar-ku-ua-an-zi

12' [LÚ.MEŠ_z]i-in-ḫu-re-eš zi-in-ḫu-u-ri-ja

13' [zi-in-]ḫu-u-ri-ja ḫal-zi-iš-ša-an-zi

14' [...-a]n-kán II-ŠU ḫu-ia-an-zi

15' [na?-a]t? pa-a-an-zi MUNUS.MEŠzi-in-tu-ḫi-i[-

3' zinhūri- [adamlar]n gelir[ler

4' [] üçü ikinci kez / üçü dans ederler.

12' [z]inhūri- [adamları] zinhūrija

13' [zin]hūrija (diye) bağırırlar.

83. Bu konuda bk. bibliyografya ile birlikte, I. Singer, StBoT 28 (1984) s. 27 ve d.n.7.

84. Transkripsiyon ve tercüme için bk. s. 34.

85. Metin çalışması için bk. S. de Martino, Eothen 2 (1989) s. 66-67.

14' [...]’i iki kez koşarlar

15' [ve on]lar giderler. *zintuḫi-* kadınları [

Bir bayram fragmanında, oldukça kırık bir konteks içinde, şüpheli olarak *zinḫuri-* adamlarının başından bahsedilmektedir:

KBo XXXIX 151 (Dupl. KBo XX 32)

6' [(*ta-a-i-mu-u*)]*š-za*⁸⁶ GAL LÚ.MEŠ_z[*i-in-ḫu-re-eš*(?)⁸⁷

zintuḫi- kadınlarının anıldığı bir bayram tasviri fragmanı olan KUB II 10c

2' LÚ.MEŠ_z[*i-in-ḫ*[*u²-ri-*’ yi çok şüpheli olarak tespit etmekteyiz.

Hattice rezitasyon içeren bir bayram kutlaması fragmanı olan KUB XLVIII 7’de LÚ.MEŠ_z[*i-* geçmektedir. Ancak bunun LÚ.MEŠ_z*zinḫureš* ya da LÚ.MEŠ_z(*li*)*purijatalles* şeklinde mi okunacağı konusu kesin değildir⁸⁸.

3) Erzak listelerinde LÚ_{zinḫuri-}

Bayramlarda yer alan görevlilerin ve çeşitli kült aletlerinin listesini içeren *MELQĒTU(M)* listelerinde⁸⁹ *zinḫuri-* adamları da anılmaktadır. Bunlardan bir tanesi de KBo XVI 67 metnidir. *ḫešta-* evi bayramında Zinirnuwa şehri vekilharıcının verdiği erzak sayılmaktadır:

KBo XVI 67 (Dupl. KBo XVI 69 + KBo XX 54) Öy.

8 *ME-EL-QĒ-IT* LÚ.MEŠ_z*i-in-ḫu-ri-aš* 1 MÁ[š[?]

9 XVIII NINDA XX-iš II DUG *mar-nu-an I-NA* E[ZEN₄ Ē_{hi-iš-ta-a}⁹⁰)

10 LÚAGRIG URUZ*i-nir-nu-ua* [(*pa-a*)-i]

8 *zinḫuri-* adamları’nın erzak listesi: bir ke[ç]i[?]

86. Bk. s. 29.

87. KBo XX 32 öy.II 9: GAL MUNUS.MEŠ_z*i-in-tu[-ḫi-*

88. Bibliyografya ile birlikte bk. C. Kühne, ZA 70 (1980) s. 98.

89. *MELQĒTU(M)* için bk. I. Singer, StBoT 27 (1984) s. 147 vdd.

90. Tamamlama için bk. KBo XVI 67 öy.3, 7.

9 yirmi birim onsekiz ekmek, iki kap *marnuuan*- birası, [*heštā*- evi bayramı]nda
10 Zinirnuua şehrinin vekilharcı [verir].

Benzer bir erzak listesi de KI.LAM bayramına ait KBo XX 66 numaralı metindir. *zinħuri*- adamları Tanrıça İnar'ın tapınağında erzakları alıp, kurbanlık hayvanları tanrı için kesmekte ve kralın huzuruna karaciğeri getirerek bir tadımlık ekmek almaktadırlar. Metin şöyledir:

KBo XX 66⁹¹

- 4' [ME-EL-Q]Ē-ET LÚ.MEŠ^{zi-in-ħ}[u-re-e²-eš x MÁŠ.TUR x NINDA.GUR₄.RA GAL]
5' [I t]a-ħa-a-ši-iš mar-nu-an I ta[-ħa-a-ši-iš KAŠ.GEŠTIN I-NA É^DI-na-ar]
6' [da²-a]n-zi ta-aš-ša-an ši-ú-n[i-iš-mi ħu-kán-zi LUGAL-i UZUNÍG.GIG]
7' [ú-d]a-an-zi LUGAL-aš pí-ra-a[n I NINDA]ua-ga-da-aš da-an-zi]

4' *zinħ[uri]*- adamlarının [erzak list]esi: [... oğlak, ... iri kalın ekmek]

5' [bir t]aħaši- kabı⁹²) *marnuuan*- birası, bir ta[ħaši- kabı KAŠ.GEŠTIN içkisini tanrıça İnar'ın tapınağında

6' [alır]lar ve onları tanrı[ya keserler. Krala karaciğeri]

7' [ge]tirirler. Kralın huzurun[da bir tadımlık ekmek alırlar].

Yine KI.LAM bayramına ait bir erzak listesi de aşağıda sunulan metindir. İlk paragrafta *zinħuri*- adamlarının tanrıça İnar'ın tapınağında aldıkları ve Ališa şehri vekilharcının *zinħuri*- adamlarına verdiği erzak, takip eden paragrafta ise Karaħna şehri vekilharcının yine *zinħuri*- adamlarına verdiği erzak sayılmaktadır:

KBo XVI 77 + KBo X 30 Ay.III⁹³

- 8' [I MÁŠ.TUR I NINDA.GUR₄.RA GAL LÚ.MEŠ^{zi-in-ħu-re-e[-eš]}
9' [I-N]A É^DI-na-ar da-an-zi

91. Transkripsiyon için bk. I. Singer, StBoT 28 (1984) s. 117.

92. DUG^{taħaši-} için bk. J. Tischler, HEG Teil III, Lfg.8 (1991) s. 14-15.

93. Transkripsiyon için bk. I. Singer, StBoT 28 (1984) s. 107.

10' [XX? NINDA]ḫa-a-li-iš XX-iš NINDA_ua-ge-eš-šar XV-i[š]
 11' [II? DUG m]ar-nu-an LÚ^zAGRIG URUA-li-ša
 12' [A-NA L]Ú.MEŠ^zi-in-ḫu-re-e-eš pa-a-i

13' [I UDU XX NINDA]ḫa-a-li-iš XX-iš II NINDA_ua-ge-eš-šar XV-iš
 14' [II DUG mar-nu-a]n XV NINDA_ša-ra-a-ma
 15' [LÚ^zAGRIG URUK]a-ra-aḫ-na
 16' [A-NA LÚ.MEŠ^z]i-in-ḫu-re-e-eš pa-a-i
 17' [e-ša-an-da a-d]a-an-zi a-ku-an-zi

8' [Bir oğ]lak, bir iri kalın ekmeği zinḫuri- adamları
 9' tanrıça İnar'ın tapınağında alırlar.
 10' Yirmi birim [yirmi?] ḫali- [ekmeği], onbeş bi[rım] tadımlık ekmek,
 11' [iki kap m]arnu_uan- birasını Ališa şehrinin vekilharcı
 12' zinḫuri- adamları[na] verir.

13' [Bir koyun,] yirmi birim [yirmi ḫā]li- [ekmeği], onbeş birim iki tadımlık ekmek,
 14' [iki marnu_ua]n- birası, onbeş šarama- ekmeği
 15' [K]araḫna [şehri vekilharcı]
 16' [z]inḫuri- [adamlarına] verir.
 17' [Otururlar, yer]ler, içerler.

Bu metinlere paralel KBo XVI 79 (+) 7' de LÚ^zMES^z URUZi-in-ḫu-ri[(-)]
 “Zinḫuri [(-)] şehrinin adamları” ifadesi bulunmaktadır. Tetešḫapi bayramına
 ait bir fragman KBo XXI 105 öy.6' da ise URUZi-in-ku-ri[-] şehri anılmak-
 tadır. Bu kelime, Eski Krallık zamanına ait Hitit çivi yazılı metinlerde bayan
 ismi⁹⁴ ve uluhiyet ismi⁹⁵ olarak da geçmektedir. Hititçede “ḫ” sesi ile “k”
 sesinin değişimi (ḫamešhanza = ḫameškanza, teteššar = tetkiššar,
 UZU_iškiša- = UZU_išḫiša- gibi) göz önüne alınacak olursa Zinḫuri[(-)] ve

94. E. Laroche, NH (1966) s. 210

95. Zinkuruwa uluhiyeti, bayan şahıs ismi olarak geçtiği için muhtemelen bir tanrıça olmalıdır. ^DZinkuruwa için bk. C. Kühne, ZA 70 (1980) s. 100 ve d.n.35; B.H.L. van Gessel, Onomasticon of the Hittite Pantheon, Part I. (HbOr Erste Abt., Bd.33), Leiden-New York-Köln (1998) s. 584 vd.

Zinkuri[- şehrinin aynılığı mümkün olabilir. Muhtemelen *zinhuri*- adamları oturdukları şehrin adı ile anılıyordu. Bu şehirde büyük olasılıkla Hatti kökenli öğeler ön plana çıkıyor olmalıydı.

KBo X 31 numaralı metin, KILAM bayramına ait bir erzak listesi içermektedir. Burada *zinhuri*- adamları, Ankulla, Tiššaruliya, Anunuwa şehirlerinin adamları, NIN.DINGIR rahibesi *hapi(ia)*- adamları, kurt adamlar ve asa adamları ile birlikte anılmaktadırlar:

KBo X 31 Öy.III⁹⁶

4' XV UDUHLA LÚMEŠ URUAn-[k]u-ul-la

5' V UDUHLA NIN.DINGIR-aš LÚ.MEŠha-pé-eš

6' V UDUHLA LÚ.MEŠzi-in-hu-ri-aš

7' V UDUHLA LÚ.M[E]ŠUR.BAR.RA

8' VI UDUHLA L[ÚME]Š URUTi-iš-ša-ru-li-ia

9' II UDUHLA [LÚM]EŠ GIŠGIDRU

10' II UDUHLA [LÚM]EŠ URUA-nu-nu-ya

4' onbeş koyun An[k]ullalı adamlar

5' beş koyun NIN.DINGIR rahibesi, *hapi(ia)*- adamları

6' beş koyun *zinhuri*- adamları

7' beş koyun kurt adamlar

8' altı koyun Tiššarulijalı a[damla]r

9' iki koyun asa [adamlar]ı

10' iki koyun Anunuvalı [adamlar].

4) Dini ve idari metinlerde LÚ*zinhuri*-

Yerel kültler için başlıkları içeren iki metinden ilki, KBo VIII 124 + ay.(8') de *zinhuri*- adamları, *zilipuriyatalla*- adamları, *uwauwa*- kadını ve *hapi(ia)*- adamları, diğer metin KBo XI 48 öy.(6') da ise *zilipuriyatalla*- adamları ile aynı konteks içinde anılmaktadır.

96. Transkripsiyon için bk. I. Singer, StBoT 28 (1984) s. 103.

5) Sonuç

zinḫuri- adamları KI.LAM bayramında ve bir kez olmak üzere *hešta-* evi bayramında görev almaktadırlar. Anılan bayramlar Hatti kökenli olduğundan, bunlar Hatti kültürüne dahil bir görevli olmalıdırlar. *zinḫuri-* adamlarının orijinini belirleyen şehirler de Hatti kültürünün mevcut olduğu yörelerdir. *zinḫuri-* adamları kral ve kraliçenin katıldığı bayramlarda onların huzurunda bulunmaktadırlar. Bu nedenle, aynı ^{MUNUS}*zintuḫi-* görevlileri gibi önemli bir mevkiye sahip olmalıdırlar. Şüpheli de olsa, GAL^{LÜ}.MEŠ^z*zinḫuri-* unvanının bulunması nedeniyle hiyerarşik bir düzene sahip oldukları anlaşılan *zinḫuri-* adamlarının görevlerini şu şekilde sıralayabiliriz: Yalnız olarak dans etmek, *zintuḫi-* kadınları ile birlikte şarkı söylemek ve dans etmek, yürüyerek ya da koşarak (Hattice) seslenişlerde bulunmak, kralın binek arabası ile ilgilenmek, erzakları teslim almak, alınan erzağı tanrı ve kral için değişik işlemlere tabi tutmak.

zinḫuri- adamları, kral, kraliçe, NIN.DINGIR rahibesi, *ḫalli(ja)ri-* rahipleri, *zintuḫi-* kadınları, *ḫapi(ja)-* adamları, *zilupurijatalla-* adamları, kurt adamlar, asa adamları, *uwauwa-* kadını, Lumanḫıla şehrinin (SIG₄-anḫıla) adamları, Ankulla şehrinin adamları, Tiššaruliḫa şehrinin adamları, Anunuwa şehrinin adamları, Zinirnuwa şehri vekilharcı, Ališa şehri vekilharcı, Karaḫna şehri vekilharcı gibi değişik görevli ve insan grubu ile birlikte çalışmakta ya da bunların yanında belirlemektedir. *zinḫuri-* adamları, tanrıça İnar, tanrı Zuliḫa gibi uluhiyetlerle ya da onların tapınakları ile ilgili olarak geçmektedir.